

Marek Chrabkowski

Pomorska Izba Adwokacka, Gdańsk

chrabkowski@poczta.onet.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4857-2174>

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2022 r., IV KK 666/21*

<http://dx.doi.org/10.12775/SIT.2022.044>

Tezy:**

1. Stan po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu jest równoznaczny jedynie ze znajduwaniem się tego środka w organizmie.
2. Stan po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu nie oznacza jeszcze realnego wpływu zażytego środka na zdolności psychomotoryczne kierowcy.

Sąd rejonowy uznał kierującego pojazdem za winnego występku z art. 178a § 1 Kodeksu karnego¹ polegającego na tym, że znajdując się w stanie po użyciu środka odurzającego w postaci marihuany w nieustalonej ilości, kierował po drodze publicznej samochodem osobowym. Za czyn ten wymierzono oskarżonemu karę pozbawienia wolności, a także orzeczono środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym

* Wyrok SN z dnia 26 stycznia 2022 r., IV KK 666/21, Lex nr 3292440.

** Tezy pochodzą od Redakcji SIT.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.), dalej: k.k.

na okres roku oraz świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej. Wyrok zapadł w trybie art. 387 k.p.k.², nie został zaskarżony i uprawomocnił się. Od powyższego wyroku kasację w trybie art. 521 § 1 k.p.k. wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, który zaskarżył go w całości, na korzyść skazanego, i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść skarżonego wyroku naruszenie prawa materialnego, tj. art. 178a § 1 k.k., polegające na skazaniu kierującego na podstawie powołanej regulacji ustawy karnej, mimo że znamię czynu przypisanego skazanemu w kwestionowanym wyroku, w postaci „znajdowania się w stanie po użyciu środka odurzającego”, nie wyczerpuje znamion przestępstwa stypizowanego w art. 178a § 1 k.k.

Sąd Najwyższy w wyroku o sygn. IV K 666/21 uznał kasację za oczywiście zasadną, stwierdzając, że w rozstrzyganej sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa, opisanego w zarzucie kasacyjnym, które to naruszenie miało istotny wpływ na treść wyroku. W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że rozróżnienie stanu „po użyciu” i „pod wpływem” środka odurzającego stanowi jednocześnie rozgraniczenie między odpowiedzialnością karną a wykroczeniową. Pomiędzy znamionami przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. a wykroczenia z art. 87 § 1 Kodeksu wykroczeń³ różnica sprowadza się do stopnia intoksykacji alkoholem lub środkiem odurzającym. Jednocześnie w uzasadnieniu podkreślono, że stan po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu jest równoznaczny jedynie ze znajdowaniem się tego środka w organizmie. Skład orzekający stanął na stanowisku, że użycie środka odurzającego nie oznacza jeszcze realnego wpływu zażytego środka na zdolności psychomotoryczne kierowcy. W ocenie Sądu nie ma więc możliwości, aby czyn polegający na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie „po użyciu” środka odurzającego kwalifikować jako przestępstwo z art. 178a § 1 k.k., ponieważ jest to wykroczenie przewidziane w art. 87 § 1 k.w.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.), dalej: k.p.k.

³ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 2151 ze zm.), dalej: k.w.

Co do zasady należy zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego. Nie ulega wątpliwości, że między znamionami przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. a znamionami wykroczenia z art. 87 § 1 k.w. różnica sprowadza się do stopnia intoksykacji alkoholem lub środkiem podobnie działającym do alkoholu. Należy zgodzić się z twierdzeniem, że prowadzenie pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie po użyciu środka odurzającego nie może być kwalifikowane jako przestępstwo z art. 178a § 1 k.k., ponieważ jest to wykroczenie przewidziane w art. 87 § 1 k.w. Nietrafne są jednak wyrażone w uzasadnieniu poglądy, że:

1. znajdowanie się środka podobnie działającego do alkoholu w organizmie jest równoznaczne ze stanem po użyciu tego środka;
2. użycie środka odurzającego nie oznacza jeszcze realnego wpływu zażytego środka na zdolności psychomotoryczne kierowcy.

Artykuł 178a § 1 k.k. odwołuje się do pojęcia „środka odurzającego”, którego definicji legalnej nie zamieszczono w Kodeksie karnym. Tomasz Razowski, nawiązując do zasady jednolitości (jedności) systemu prawa, odwołał się pomocniczo do przepisu art. 4 pkt 26 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i zasygnalizował, że zasadne byłoby uznanie, iż środkiem odurzającym jest substancja naturalna lub syntetyczna, oddziałująca na ośrodkowy układ nerwowy, o której mowa w załączniku nr 1 do wskazanej ustawy. Jednak przedstawiciele doktryny opowiedzieli się za stanowiskiem, że „środek odurzający” w rozumieniu art. 178 § 1 k.k. jest pojęciem istotnie szerszym – brak jego wskazania w przywołanych aktach prawnych nie wyłącza więc ewentualnej odpowiedzialności karnej sprawcy⁴. Pogląd ten znalazł potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2007 r. o sygn. I KZP 36/06⁵, w której stwierdzono, że konstrukcja przepisu art. 178 § 1 k.k., który również w swojej treści odwołuje się do

⁴ Przykładowo: R.A. Stefański, *Prawna ocena stanów związanych z używaniem środków odurzających w ruchu drogowym*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 4, s. 18 i n.

⁵ Uchwała SN z dnia 27 lutego 2007 r., I KZP 36/06, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa” 2007, nr 3, poz. 21.

środków odurzających, wskazuje na to, że w analizowanym zakresie punktem odniesienia jest „stan nietrzeźwości”, a zatem wpływ alkoholu na sprawność psychomotoryczną sprawcy. Ta konstatacja doprowadziła skład orzekający do sformułowania twierdzenia, że środkiem odurzającym jest środek, który oddziałuje na sprawcę w analogicznym zakresie jak alkohol na organizm człowieka pozostającego w stanie nietrzeźwości. Dopiero w takiej sytuacji można mówić o tym, że sprawca był w stanie pod jego wpływem⁶. Czyli środki odurzające w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego to nie tylko te wymienione w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, ale każdy środek podobnie działający do alkoholu. Innymi słowy, każdy środek oddziałujący na sprawcę w analogicznym zakresie jak alkohol jest środkiem odurzającym w rozumieniu art. 178a § 1 k.k.

W art. 87 § 1 k.w. ustawodawca posłużył się terminem „środek podobnie działający do alkoholu”, który jest używany w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym⁷. W rozporządzeniu wykonawczym do ustawy regulującej zasady ruchu drogowego Minister Zdrowia zaliczył do środków podobnie działających do alkoholu tylko niektóre z substancji i środków narkotycznych wymienionych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁸. W doktrynie jest wyrażany pogląd, że zawarty w nim wykaz nie ma charakteru zamkniętego, więc środkiem podobnie działającym do alkoholu jest każdy środek oddziałujący na sprawcę w analogicznym zakresie jak alkohol bez względu na to, czy w rozporządzeniu Ministra Zdrowia został wymieniony, czy też nie⁹. W ocenie Tadeusza Bojarskiego są to nie tylko środki i substancje

⁶ T. Razowski, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021, art. 178, Nb 7.

⁷ Tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 988 ze zm.

⁸ Szerzej na ten temat M. Chrabkowski, *Pracownik pod działaniem środków lub substancji narkotycznych istotnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa pracy*, w: *Ekonomiczne i prawne aspekty zarządzania bezpieczeństwem gospodarczym*, red. A. Reiwer-Kaliszewska, C. Tatarczuk, J. Tomaszewski, W. Wosek, Gdynia 2020, s. 156–157.

⁹ T. Razowski, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, art. 178, Nb 7.

wymienione w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, ale także wiele środków farmaceutycznych, które mogą wykazywać ujemne działanie na sprawność psychofizyczną człowieka, a informacje na temat tych niepożądanych działań znajdują się w ulotkach załączonych do tych leków¹⁰. Dlatego znajdowanie się w stanie po użyciu tych środków jest niekorzystne dla bezpieczeństwa ruchu, w szczególności gdy w tym stanie znajduje się prowadzący pojazd.

Porównanie zakresów pojęć „środki odurzające” z Kodeksu karnego i „środki podobnie działające do alkoholu” z Kodeksu wykroczeń, w znaczeniach nadawanych im w doktrynie i judykaturze, prowadzi do wniosku, że są one pojęciowo tożsame, co stanowiłoby niewątpliwie uchybienie w zakresie techniki legislacyjnej. W doktrynie prezentowany jest też pogląd, że nieprawidłowe jest utożsamianie obu tych pojęć¹¹. Nie wchodząc w meandry tego sporu, dla zachowania porządku terminologicznego należy zaznaczyć, że użyty w głosie termin „środki i substancje narkotyczne” będzie oznaczał zbiorczą nazwę dla środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych wymienionych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii¹², środków odurzających w rozumieniu art. 178a § 1 k.k., a także środków podobnie działających do alkoholu w rozumieniu art. 87 § 1 k.w.

Analizując przepisy Kodeksu karnego, Kodeksu wykroczeń, Prawa o ruchu drogowym czy innych aktów prawnych¹³, należy

¹⁰ T. Bojarski, w: A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, T. Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany*, Lex 2021, art. 87, Nb 3.

¹¹ Przykładowo: I. Kosierb, w: *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. J. Lachowski, Warszawa 2021, art. 87, Nb 3; M. Chrabkowski, *The intricacies of the terminology in the Polish legislation with regard to the types of narcotic agents and substances or states of intoxication by them*, „Studia Iuridica Toruniensia” 2019, t. 24, s. 11 i n.

¹² Tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 172 ze zm.

¹³ Przykładowo: art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2019 r. poz. 1205 ze zm.); art. 7 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych

zwrócić uwagę na relewantność stopnia intoksykacji środkami lub substancjami narkotycznymi. Ustawodawca w niektórych typach deliktów wskazuje na stan po użyciu tych specyfików, a w niektórych na stan bycia pod ich wpływem. Niestety w żadnym z aktów prawnych nie doprecyzowano parametrycznie, w jaki sposób dokonać rozdziału wskazanych stanów, tak jak to zrobił ustawodawca w odniesieniu do alkoholu. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi¹⁴ określono, że stan po użyciu alkoholu zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do stężenia we krwi od 0,2‰ do 0,5‰ alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³¹⁵. Natomiast zgodnie z art. 46 ust. 3 u.w.t.p.a. stan nietrzeźwości zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie człowieka wynosi lub prowadzi do stężenia we krwi powyżej 0,5‰ alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³. Z przytoczonych przepisów ustawy antyalkoholowej wynika, że osoba, u której poziom alkoholu jest niższy od 0,2‰ stężenia we krwi albo jego obecność w wydychanym powietrzu nie przekracza 0,1 mg oraz wartości te nie wykazują tendencji rosnącej, jest osobą trzeźwą, niepozostającą pod wpływem alkoholu. *A contrario* osoba, u której poziom alkoholu jest wyższy od 0,2‰ stężenia we krwi albo jego obecność w wydychanym powietrzu przekracza 0,1 mg, albo wprawdzie wartości te są niższe, ale ich poziom się zwiększa i prowadzi do stężenia przekraczającego te wartości, jest osobą pozostającą pod wpływem alkoholu. Do osób tych zaliczają się osoby w stanie po użyciu alkoholu oraz osoby w stanie nietrzeźwości.

Ustawodawca, konstruując przepisy, konsekwentnie zrównuje sytuację prawną osób w stanie po użyciu alkoholu i w stanie po użyciu środków lub substancji narkotycznych, a także sytuację prawną osób w stanie nietrzeźwości i w stanie pod wpływem środ-

(tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 147); art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (tekst jednolity: Dz.U. z 2019 r. poz. 1084 ze zm.).

¹⁴ Tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 165, dalej: ustawa antyalkoholowa lub u.w.t.p.a.

¹⁵ Art. 46 ust. 2 u.w.t.p.a.

ków lub substancji narkotycznych. Zestawienia stosowane przez ustawodawcę pozwalają na przyjęcie założenia, że osoby po użyciu środków lub substancji narkotycznych stanowią odpowiednik osób w stanie po użyciu alkoholu, a osoby pod wpływem środków lub substancji narkotycznych stanowią odpowiednik osób w stanie nietrzeźwości. Osoby pozostające w stanie po użyciu oraz w stanie pod wpływem środków lub substancji narkotycznych znajdują się pod działaniem tych specyfików, więc można je określać zbiorczym terminem „osoby w stanie pod działaniem środków lub substancji narkotycznych”, którego nie należy mylić z terminem „osoby w stanie po zażyciu środków lub substancji narkotycznych”. Wśród osób w stanie po zażyciu środków lub substancji narkotycznych znajdują się również osoby trzeźwe, stanowiące odpowiednik osób, które zażyły alkohol, ale jego stężenie we krwi nie przekroczyło poziomu 0,2‰. Poczynione uwagi prowadzą do wniosku, że w sprawach wykroczeń nawiązujących w swych znamionach do stanu po użyciu substancji lub środka narkotycznego nie wystarczy ustalić występowania w organizmie sprawcy wykroczenia jednego ze środków lub substancji narkotycznych. Skoro osoba ze stężeniem alkoholu we krwi do 0,2‰ jest uznawana za osobę trzeźwą, to również osoba, która zażyła np. śladowe ilości środków lub substancji narkotycznych, nie może być uznana za osobę w stanie po użyciu tych środków. Zasadne wydaje się przyjęcie, że dla uznania stanu osoby za stan po użyciu środków lub substancji narkotycznych zachodzi potrzeba udowodnienia, że poziom tej substancji miał wpływ na funkcjonowanie organizmu poddanej badaniu osoby w stopniu odpowiadającym wpływowi alkoholu na organizm człowieka po przekroczeniu wskaźnika 0,2‰ alkoholu we krwi. Z poczynionych ustaleń wynika, że nie każde ujawnienie w organizmie badanej osoby środków lub substancji narkotycznych będzie uprawniało do stwierdzenia stanu po użyciu środków lub substancji narkotycznych. Kwestia ta została uwzględniona w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 16 lipca 2014 r. w sprawie wykazu środków działających podobnie do alkoholu oraz warunków i sposobu przeprowadzania badań na ich obecność w organizmie¹⁶. Jak wynika z § 3

¹⁶ Dz.U. z 2014 r. poz. 948 ze zm.

ust. 4 wskazanego rozporządzenia, w pobranej krwi oznacza się środki podobnie działające do alkoholu, jeżeli ich stężenie przekracza wartość progową. Przykładowo:

- dla morfiny określono ją na poziomie LOQ – 10 ng/ml;
- dla amfetaminy i jej analogów, w tym metylenodioksymetamfetaminy (MDMA), określono ją na poziomie LOQ – 25 ng/ml;
- dla kokainy określono ją na poziomie LOQ – 10 ng/ml.

Na problem ten zwrócił uwagę także Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 7 lutego 2007 r. stwierdził, że stanem pod wpływem środka odurzającego jest taki stan, który wywołuje – w zakresie oddziaływania na ośrodkowy układ nerwowy, zwłaszcza zakłócenia czynności psychomotorycznych – takie same skutki jak spożycie alkoholu powodujące stan nietrzeźwości. Ten sam skład orzekający, odnosząc się do stanu po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu, a więc i środka odurzającego, stwierdził, że w zakresie skutków jest on równoważny stanowi po użyciu alkoholu¹⁷.

Nie można więc zgodzić się z twierdzeniem zawartym w glosowanym orzeczeniu, że znajdowanie się środka podobnie działającego do alkoholu w organizmie jest równoznaczne ze znajdowaniem się w stanie po użyciu tego środka¹⁸. Naturalną konsekwencją pozostawania w stanie po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu jest znajdowanie się tego środka w organizmie, ale należy mieć na uwadze, że wśród osób, w których organizmie ujawniono środek podobnie działający do alkoholu, mogą znaleźć się osoby trzeźwe (nieodurzone). Do stwierdzenia stanu po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu wymagane jest przekroczenie wartości progowej, wywołującej podobne objawy, jakie występują u osoby w stanie po użyciu alkoholu. Przyjęcie założenia, że ujawnienie nawet śladowej ilości środka podobnie działającego do alkoholu w organizmie stanowi już stan po użyciu, wiązałoby się z odpowiedzialnością karną za wykroczenia, np. osób, które zażyły dozwoloną dawkę medykamentu i w których organizmie wystąpiły śladowe stężenia środków lub substancji narkotycznych.

¹⁷ Wyrok SN z dnia 7 lutego 2007 r., V KK 128/06, Lex nr 257849.

¹⁸ Teza wyrażona wcześniej w postanowieniu SN z dnia 31 maja 2011 r., V KK 398/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2011, nr 1, poz. 1040.

Przechodząc do drugiej tezy głosowanego orzeczenia, należy rozważyć, czy stan po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu faktycznie nie oznacza jeszcze realnego wpływu zażytego środka na zdolności psychomotoryczne kierowcy. Skoro ustawodawca zrównuje sytuację prawną osób po użyciu alkoholu z osobami w stanie po użyciu środków podobnie działających do alkoholu, to zasadne jest ustalenie, czy zdolności psychomotoryczne osoby nie zmieniają się w stanie po użyciu alkoholu. Posiłkując się danymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych¹⁹, zamieszczonymi w poniższej tabeli, należy stwierdzić, że zdolności psychomotoryczne kierowcy pogarszają się już od poziomu 0,1‰ alkoholu we krwi.

Ilość promili we krwi	Wpływ alkoholu na organizm kierowcy
0,1‰	rozproszona uwaga
0,2‰	dłuższe spostrzeżenie
0,3‰	drobne zaburzenia równowagi i koordynacji ruchowej, zmniejszona zdolność dostrzegania kształtów z oddali, obniżona zdolność postrzegania dynamicznych zmian światła
0,4‰	opóźniona reakcja na bodźce, obniżona sprawność motoryczna, wydłużony czas adaptacji narządu wzroku do zmian atmosferycznych
0,5‰	obniżenie zdolności realnej oceny sytuacji na drodze, nadpobudliwość, upośledzenie reakcji psychofizycznych, pogorszenie ostrości widzenia i zdolności prawidłowej oceny odległości
0,6‰	błędna ocena własnych możliwości, znaczny spadek koncentracji i samokontroli
0,8‰	występowanie zjawiska słabości mięśni, co powoduje znaczne osłabienie zdolności prowadzenia samochodu
1–2‰	zaburzenia koordynacji mięśniowej i równowagi, osłabienie sprawności intelektualnej, wahania nastroju, wzrost ciśnienia krwi, przyspieszona akcja serca

¹⁹ <https://www.parpa.pl/index.php/zagrozenia-zycia-publicznego/nietrzezwosc-kierowcow> (dostęp: 21.04.2022 r.).

Ilość**promili
we krwi****Wpływ alkoholu na organizm kierowcy**

2–3‰	zaburzenia mowy, wzmożona senność, znaczne obniżenie zdolności kontroli własnego zachowania oraz poruszania się
3–4‰	spadek ciśnienia krwi, obniżenie temperatury ciała, osłabienie funkcji życiowych, duże prawdopodobieństwo utraty przytomności
Powyżej 4‰	dawka śmiertelna, śpiączka, zatrzymanie akcji serca i oddychania

Na granicy stanów po użyciu alkoholu i nietrzeźwości, przy poziomie oscylującym w okolicach 0,5‰ stężenia alkoholu we krwi, dochodzi już do upośledzenia reakcji psychofizycznych, pogorszenia ostrości widzenia i zdolności prawidłowej oceny odległości. Występujące zaburzenia u osoby będącej w stanie po użyciu alkoholu potwierdzają realny wpływ zażytego środka, w tym przypadku alkoholu, na zdolności psychomotoryczne kierowcy. Błędne jest więc twierdzenie, że stan po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu faktycznie nie oznacza jeszcze realnego wpływu zażytego środka na zdolności psychomotoryczne kierowcy. Jeżeli ustawodawca zdecydował się na zrównanie sytuacji kierowców prowadzących pojazdy w stanie po użyciu alkoholu i w stanie po użyciu środków podobnie działających do alkoholu, to również ich odpowiedzialność jest uwarunkowana określonym stopniem intoksykacji, który wywołuje lub może wywołać podobne zaburzenia psychomotoryczne. Kierowca będący w stanie po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu powinien ponosić odpowiedzialność z art. 87 § 1 k.w. przy stężeniu tych środków w organizmie, które wywołuje zaburzenia psychomotoryczne, odpowiadające zaburzeniom występującym u osób w stanie po użyciu alkoholu, gdy stężenie alkoholu we krwi mieści się w granicach od 0,2‰ do 0,5‰. W przeciwnym wypadku doszłoby do naruszenia zasady równości wobec prawa, ponieważ kierowcy, u których stwierdzono do 0,2‰ alkoholu we krwi, nie ponosiliby odpowiedzialności z art. 87 § 1 k.w., a kierowcy w identycznym stanie psychomotorycznym, u których w organizmie stwierdzono występowanie środków podobnie działających do

alkoholu, taką odpowiedzialność by ponosili. Problem ten został dostrzeżony przez prawodawcę, który w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 16 lipca 2014 r. w sprawie wykazu środków działających podobnie do alkoholu oraz warunków i sposobu przeprowadzania badań na ich obecność w organizmie²⁰ wskazał na wartości progowe stężenia w organizmie środków podobnie działających do alkoholu, od których dokonuje się ich oznaczenia. Niestety, jak zasygnalizowano wcześniej, te wartości progowe są ustalone tylko dla niektórych środków podobnie działających do alkoholu.

Problem niemierzalności poziomu środków lub substancji narkotycznych najjaskrawiej jest widoczny w sprawach dotyczących rozgraniczenia stanów po użyciu środka lub substancji narkotycznej i pod wpływem środka lub substancji narkotycznej. Zwrócił na to uwagę Marcin Jachimowicz przy okazji analizowania zagadnień dotyczących świadczeń przysługujących pracownikowi z tytułu wypadku przy pracy. Artykuł 21 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych²¹ wskazuje na stan pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych jako alternatywny do stanu nietrzeźwości, co oznacza, że jest nim taki stan, który wywołuje w zakresie oddziaływania na ośrodkowy układ nerwowy, zwłaszcza w zakresie zakłóceń czynności psychomotorycznych, takie same skutki jak spożycie alkoholu powodujące stan nietrzeźwości²². Według Jachimowicza: „Brak jest obiektywnego miernika określającego zawartość środków odurzających oraz substancji psychotropowych w organizmie powodującego zaburzenia czynności psychomotorycznych odpowiadającego stanowi nietrzeźwości. Nie wypracowano dotychczas takiego miernika, jakim jest zawartość alkoholu w organizmie wyrażona w ‰ lub w mg/dm³. Przeprowadzone badania, z reguły, ograniczają się do stwierdzenia obecności w organizmie środka odurzającego lub substancji psychotropowej oraz ich rodzaju. Możliwe jest również oznaczenie ilościowe środka

²⁰ Dz.U. z 2014 r. poz. 948 ze zm.

²¹ Tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 2189.

²² M. Jachimowicz, *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe. Świadczenia ubezpieczeniowe i cywilne*, Warszawa 2013, s. 165–166.

odurzającego lub substancji psychotropowej znajdujących się w organizmie, lecz ze względu na brak stałego miernika może to mieć jedynie znaczenie pomocnicze dla określenia stopnia wpływu tego środka lub substancji na zaburzenia świadomości ubezpieczonego”²³. Cytowany autor trafnie podkreśla w swojej publikacji, że dla określenia stanu pod wpływem środka odurzającego lub substancji psychotropowej ważne znaczenie mają inne dowody, np. relacje świadków wypadku, pozwalające na ustalenie sposobu zachowania się osoby i na tej podstawie wyciągnięcie wniosków co do stopnia zaburzenia jej świadomości²⁴. W sprawach karnych niezbędna będzie opinia biegłego lekarza toksykologa w celu określenia stanu oskarżonego w chwili popełnienia czynu zabronionego i ustalenia, czy był on pod wpływem czy też tylko po użyciu środka lub substancji narkotycznej. Nie wystarczy więc ustalenie, że podejrzany zażył środki lub substancje narkotyczne. Nie wystarczy również ustalenie, że stężenie tych specyfików w organizmie przekroczyło wartości progowe określone dla stanu po użyciu środków podobnie działających do alkoholu. W sprawach dotyczących czynów zabronionych, zawierających w swoich znamionach stan pod wpływem środków lub substancji narkotycznych, należy wykazać, że podejrzany pozostawał pod ich wpływem i że ten wpływ w swoich skutkach był porównywalny z efektami towarzyszącymi stanowi nietrzeźwości w rozumieniu art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi²⁵. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 31 maja 2011 r. o sygn. V KK 398/10 stwierdził, że prowadząc ocenę zaburzeń zdolności psychomotorycznych, wobec dysponowania tylko badaniem krwi wykazującym stan stężenia środka zbliżony do stężenia progowego, należy odwołać się do dowodów opisujących wygląd sprawcy i funkcjonowanie określonych jego organów oraz pozwalających na ustalenie sposobu jego zachowania²⁶.

²³ Ibidem, s. 166.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 165.

²⁶ Postanowienie SN z dnia 31 maja 2011 r., V KK 398/10, Lex nr 848186.

STRESZCZENIE

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2022 r.,
IV KK 666/21

Glosa krytyczna do wyroku Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu swojego orzeczenia wyraził pogląd, że stan po użyciu środka podobnie działającego do alkoholu jest równoznaczny ze znajdowaniem się tego środka w organizmie. Autor glosy krytycznie podszedł też do tezy, że użycie środka odurzającego nie oznacza jeszcze realnego wpływu zażytego środka na zdolności psychomotoryczne kierowcy.

Słowa kluczowe: środki podobnie działające do alkoholu; środki odurzające; środki i substancje narkotyczne; przestępstwo komunikacyjne; wykroczenie komunikacyjne

SUMMARY

Gloss to the judgment of the Supreme Court of 26 January 2022,
IV KK 666/21

The critical gloss to the judgment of the Supreme Court which in the justification of its ruling expressed the view that the condition after using an agent similar to alcohol is tantamount to the presence of this agent in the body. The author of the gloss was also critical of the thesis that the use of a narcotic drug does not mean that the narcotic drug has a real impact on the psychomotor skills of the driver.

Keywords: drugs similar to alcohol; agent similar to alcohol; narcotic drugs; narcotic agents and substances; traffic offense; traffic misdemeanor

BIBLIOGRAFIA

- Bojarski T., w: A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, T. Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz aktualizowany*, Lex 2021.
Chrabkowski M., *Pracownik pod działaniem środków lub substancji narkotycznych istotnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa pracy*, w: *Ekono-*

miczne i prawne aspekty zarządzania bezpieczeństwem gospodarczym, red. A. Reiwer-Kaliszewska, C. Tatarczuk, J. Tomaszewski, W. Wosek, Gdynia 2020.

Chrabkowski M., *The intricacies of the terminology in the Polish legislation with regard to the types of narcotic agents and substances or states of intoxication by them*, „*Studia Iuridica Toruniensia*” 2019, t. 24.

Jachimowicz M., *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe. Świadczenia ubezpieczeniowe i cywilne*, Warszawa 2013.

Kosierb I., w: *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. J. Lachowski, Warszawa 2021.

Razowski T., w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021.

Stefański R.A., *Prawna ocena stanów związanych z używaniem środków odurzających w ruchu drogowym*, „*Prokuratura i Prawo*” 1999, nr 4.